

قیامت، روز حسابرسی از ذره‌هاست

احمدعدالتیان در ادامه مرور سوره‌های کوچک قرآن کریم، بخش دوم سوره مبارک زلزال را باهم تلاوت می‌کنیم که خداوند متعال می فرماید: «يَوْمَئِذٍ يُصْذَرُ النَّاشُ أَشْثَاتًا لِّئَرْوَاهُمْ، فَمَنْ يَتَّقُلْ يَنْقُلْ ذُرَّهُ خَيْرًا لَّئِذْهُ، وَمَنْ يَتَّقُلْ يَنْقُلْ ذُرَّهُ شَرًّا لَّئِذْهُ، در آن روز مردم به طور پراکنده [از قبرها] بیرون آیند تا کارهایشان به آن‌ها نشان داده شود، پس هرکه به مقدار ذره‌ای کار نیک کرده باشد، همان را ببیند و هرکه هم وزن ذره‌ای کار بد کرده باشد، آن را ببیند.»

در بخش اول سوره گفتیم که خداوند متعال، سختی قیامت را بیان می‌کند و بخش دوم این سوره، آیات معروفی است که به بندگان یادآوری می‌کند در روز قیامت که همه از قبرها بیرون آمدند و حاضر شدند، هر عمل انسان حتی اگر سنگینی آن به اندازه «ذره» باشد نیز حسابرسی خواهد شد. ذره در اینجا به معنای کوچک‌ترین مورچه است یا به معنای ذرات سبک پراکنده در هوا. البته امروز به اتم نیز ذره می‌گویند و به هر حال مراد از آن، کوچک‌ترین واحد وزن است.

در سوره لقمان نیز، لقمان به فرزندش می‌فرماید: «اگر به اندازه وزن خردلی عمل نیک یا بد داشته باشی، در دل سنگ یا در اوج آسمان یا در زمین باشد، خداوند در قیامت برای حساب، آن را می‌آورد.»

بنابراین در قیامت راه هرگونه انکار بسته است و همه مردم در دادگاه عدل الهی یکسان اند، کفر و پاداش الهی، براساس عمل است و عمل هرچه کوچک هم باشد، حساب و کتاب دارد. مسلمان نه گناهان را کوچک می‌شمارد نه عبادات و ثواب‌ها را و همیشه به رحمت و مغفرت الهی، امیدوار خواهد بود.

حکمت

نیرویوی که انسان را از تردید نجات می‌دهد

علیرضا وکیل/ تردید، یکی از ویژگی‌های زندگی امروز است. جوان امروز میان صدها انتخاب، هزاران خبر و انبوهی از تحلیل‌های متناقض زندگی می‌کند. گاهی آن قدر «نمی‌دانم» را زیاد می‌شود که حتی برای ساده‌ترین تصمیم‌ها هم مردد می‌ماند. در چنین فضایی، حضرت امیرالمؤمنین^(ع) نسخه‌ای متفاوت ارائه می‌دهند، نسخه‌ای که از جنس اطلاعات بیشتر نیست، بلکه از جنس استحکام درونی است.

حضرت در نامه^{۳۱} می‌فرمایند: «وَقَوْهٖ بِالْيَقِينِ، دلت را با یقین، نیرومند کن!» دقت کنیم که امام^(ع) نمی‌فرمایند، «ذهنت را با دانش قوی کن»، بلکه می‌گویند، قلبت را با یقین نیرو بده، چون بسیاری از انسان‌ها حقیقت را می‌دانند، اما هنگام تصمیم‌گرفتن، تردید بر آن‌ها غلبه می‌کند. یقین، همان نیرویی است که دانسته‌ها را به عمل تبدیل می‌کند.

یقین به معنای این نیست که انسان پاسخ همه پرسش‌هایش را بداند، بلکه یعنی به اندازه‌ای به خدا، وعده‌های او و درستی راهش اعتماد داشته باشد که با هر شایعه، هر شکست یا هر وسوسه‌ای از مسیر خارج نشود. این تفاوت را در زندگی روزمره هم می‌بینیم، دو نفر ممکن است در شرایط اقتصادی یکسان قرار بگیرند، یکی با اولین مشکل، امیدش را از دست می‌دهد و همه چیز را تمام شده می‌بیند، اما دیگری با همان سختی‌ها، تلاشش را ادامه می‌دهد. تفاوت این دو، فقط در امکانات نیست، در نیرویی است که درونشان وجود دارد.

قرآن کریم درباره اهل یقین می‌فرماید: «وَبِالْآخِرَةِ هُمْ يُوقِنُونَ، آن‌ها به آخرت، یقین دارند.» (بقره/ ۴) همین یقین است که رفتار امروز انسان را تغییر می‌دهد؛ او می‌داند که هیچ کار خیری، بی‌ثمر و هیچ سختی، بی‌پاداش نخواهد ماند.

در نگاه امیرالمؤمنین^(ع)، یقین عضله روح است، هرچه قوی‌تر باشد، انسان در برابر طوفان‌های زندگی استوارتر می‌آیدست. کسی که یقین دارد، ممکن است خسته شود، اما ناامید نمی‌شود؛ ممکن است زمین بخورد، اما مسیرش را گم نمی‌کند.

می‌توان پیام این فراز را در یک جمله خلاصه کرد: اطلاعات، مسیر را نشان می‌دهد، اما یقین، توان ادامه دادن در مسیر را می‌بخشد.



احکام

پارتی و حقوق دریافتی

سمانه رضوانی/ در بسیاری از محیط‌های کاری، مسئله استفاده از رابطه و پارتی برای دریافت موقعیت شغلی، همواره یکی از چالش‌های اخلاقی و شرعی بوده است. افرادی که بدون طی کردن مسیر صحیح و رقابت عادلانه، جذب یک سازمان یا مجموعه می‌شوند، گاه نگران حلال یا حرام بودن حقوقی هستند که دریافت می‌کنند. ازسوی دیگر واسطه‌ها و پارتی‌بازان نیز ممکن است ندانند که نقش آن‌ها در این فرایند، از نظر شرعی چه حکمی دارد. در این میان، سؤال اصلی این است که اگر فردی با کمک رابطه و پارتی استخدام شود، آیا حقوقی که می‌گیرد، حرام محسوب می‌شود؟ پاسخ این پرسش را از دیدگاه سه تن از مراجع عظام تقلید دنبال می‌کنیم.

آیت‌الله‌العظمی شهید سیدعلی خامنه‌ای:

اگر تخصص و مهارت لازم را برای کاری که استخدام شده است، دارد و مقررات استخدام رعایت شده و مطابق مقررات و براساس توانایی در انجام وظایف محوله، به او حقوق می‌دهند، حقوق دریافتی حرام نیست.

آیت‌الله‌العظمی مکارم شیرازی:

پارتی بازی (یعنی وساطت برای پیشرفت کار برخلاف قانون) جایز نیست و حقوقی که می‌گیرند، اشکال دارد ولی چنانچه این کار در حد معرفی باشد و فرد بقیه مراحل را طبق مقررات و شرایط قانونی طی کند و باعث تضییع حقوق دیگران نشود، اشکالی ندارد.

آیت‌الله‌العظمی شبیری زنجانی:

به‌طورکلی چنانچه استخدام برخلاف ضوابط باشد، به‌گونه‌ای که فرد استحقاق حضور و دریافت حقوق و امتیازات آن مجموعه را نداشته باشد، حضورش جایز نخواهد بود و نباید چیزی دریافت کند. واسطه شدن برای چنین تخطفی نیز حرام است و در صورت وقوع باید براساس ضوابط قانونی عمل شود.

شکر

۴شنبه
۱۳۰۵ مرداد ۱۳۸۵
شماره ۲۸۷

۱۴



مهر

چهارشنبه‌های امام‌رضایی

مسیری که زیارت امام رضا^(ع) با پای پیاده به روی عالم می‌گشاید

زیارت پیاده امام رضا^(ع) نماد عشق و اعلام وفاداری



گزارش

آئمه مستقیمی اگرچه وقتی سخن از پیاده‌روی برای زیارت به میان می‌آید، ابتدا تصویر اربعین و مشایبه در ذهن‌ها نقش می‌بندد اما در ایران امام رضا^(ع) و در فرصت‌های مختلف به‌ویژه دهه پایانی ماه صفر که به سالروز شهادت حضرت ثامن الحجج^(ع) ختم می‌شود، سال‌هاست که زیارت با پای پیاده حتی از دورترین نقاط مرزی، رسم مردم شده است و از هفته‌ها و روزها قبل از این ایام، کاروان‌هایی با پای عشق و دل، راهی زیارت حضرت خورشید می‌شوند. این رسم در کنار آثار فردی، اثرات اجتماعی و حتی تمدنی دارد. در بررسی این موضوع با حجت‌الاسلام والمسلمین سیدصادق موسوی شیرازی، استاد حوزه و مؤلف کتاب «تمام نهج البلاغه»، گفت‌وگو کرده‌ایم.

تأثیرات اجتماعی زیارت پیاده امام رضا^(ع)

این حرکت خودجوش که در زمانی معین، جمعی از دلدادگان از شهرها و روستاهای مختلف، پیاده راه بیفتند و روزها بلکه هفته‌ها یا بیشتر در این مسیر قرار بگیرند و در فضای معنویت و تحت لوای عشق به امام رضا^(ع) صمیمانه نشست‌وبرخاست کنند و دیگری نیز برای پذیرایی عاشقانه از آن‌ها در طی مسیر، موبک‌هایی را برپا کنند، روحیه اخوت و برادری را که ویژگی مسلمانی است، مجسم می‌کند. در دنیای خودخواهی‌ها و پیروی از هوای نفس حاکم بر جوامع بشری، این ازخودگذشتگی‌ها، ابزارها و پذیرفتن سختی‌ها و مشقت‌ها ارزش بسیار زیادی دارد و برای دیگر ملت‌ها نیز سرمشق‌الگو می‌شود، چون به تعبیر قرآنی «لِتَكُونُوا شُهَدَاءَ عَلَى النَّاسِ»، امت اسلامی در هر عصر و زمان، باید پیشگام کارهای خوب و روش‌های ارزشی باشد.

آثار بین‌المللی زیارت امام رضا^(ع) در شرایط جنگی

زیارت امام رثو^(ع) در این شرایط خاص و بعد از فقدان جانشوز رهبر شهیدمان و ده‌ها شخصیت ارزشمند در میدان‌های نظامی، سیاسی و دیپلماتی، می‌تواند به دشمنان پیام بدهد که ارکان جمهوری اسلامی هرگز با شهادت شخص اول و ده‌هابلکه صدها شخصیت برجسته‌اش سست نخواهد شد، بلکه استمرار مسیر ولایت و شهادت، ارث‌اثمه اطهار^(ع) است و همان‌طور که پس از شهادت هر امام معصوم، بلافاصله امام معصوم دیگری برچم را بر دوش می‌گرفت، پس از شهادت رهبر عزیز انقلاب و دیگر شخصیت‌های ارزشمند نظام نیز هیچ خلی ایجاد نشد، نه در سطح رهبری و نه در دیگر سطوح و افراد لایق جایگزین شدند، چنان‌که خبرگان رهبری زیر بمباران دشمنان و با تحمل خطرات جدی، رهبر لایق دیگری را انتخاب کردند و چنان‌که می‌بینیم، امور کشور بدون کوچک‌ترین وقفه، ادامه یافته است و جنگ نیز با قوت و قدرت تمام مدیریت می‌شود.

پیروزی از آن متقین است

نظامیان در میدان نظامی، دیپلمات‌ها در میدان دیپلماتی، رسانه‌ها و همچنین مردم غیور و فداکار با حضور شبانه در میدا بین و خیابان‌ها، یک مجموعه واحد و منسجم هستند که راه را بر هرگونه اختلاف و تفرقه، بسته و عرصه را بر اختلاف‌آفرینان و تفرقه‌افکنان تنگ کرده‌اند و دشمن آمریکایی و صهیونی هر روز بیشتر در باتلاق جنگ، غرق و زرادخانه‌هایشان خالی می‌شود، همان‌طور که رهبر شهید انقلاب فرمودند «دوران یزن و دررو تمام شده است»، ادامه و پایان این جنگ در قبضه جمهوری اسلامی است و اکنون دیگر اعلام آتش بس ترامپ برای ایران ارزشی ندارد و پس از اعلام توقف آتش ازسوی دشمن، همچنان نیروهای دل‌باخته نظامی، در میدان و مردم در خیابان، جنگ را ادامه داده‌اند. بی‌شک پیروزی و نصرت الهی از آن متقین خواهد بود.

این پیاده‌روی، آتش جهنم را حرام می‌کند

پیامودن مسافت‌های طولانی و به جان خریدن سختی‌ها و حتی پذیرش خطرات و تجمع در ایام آخر ماه صفر، هم «شَهَادَةُ عَلِيِّ النَّاسِ» را مجسم می‌کند و هم «لیکون الرسول علیکم شهیداً» را، چرا که پیامبر اکرم^(ص) بر عملکرد امت در مودت ذی‌القربی به عنوان تنها خواسته و اجر رسالت خود، ناظر است. این زیارت پیاده و تحمل سختی‌هایش، همچنین دل‌ها را به تحقق وعده امام جواد^(ع) گرم می‌کند و به آن‌ها انگیزه می‌دهد، وقتی فرمودند: «هیچ‌کس پدرم را زیارت نمی‌کند که متحمل سختی شود(از باران یا سرما یا گرما) مگر اینکه خداوند، بدن او را بر آتش جهنم حرام می‌کند.»

زیارت امام غریب^(ع)، ثواب بیشتری دارد

محل استقرار ائمه اطهار^(ع)، مدینه‌النبی^(ص) و در جوار مرقد نورانی رسول خدا^(ص) بوده است، مگر آنکه سبب شرایط خاص و گاهی به دلیل تبعید یا شهادت دور شده باشند، حتی در صورت دور شدن، امامان^(ع) در اولین فرصت ممکن به مدینه بازگشته، مجالس درس و روشنگری را برپا می‌کردند. لذا زیارت مضجع هر امامی که در شهر غریب شهید شده است و در فاصله دورتری از مدینه‌الرسول^(ص) قرار دارد، ثواب بیشتری دارد. پیامبر اکرم^(ص) درباره مزار مطهر حضرت ثامن الحجج^(ع) پیشگویی کردند و فرمودند: «قطعه‌ای از پیکر من در سرزمین خراسان به خاک سپرده خواهد شد.» زیارت حضرت علی‌بن موسی‌الرضا^(ع) از ثواب بسیار بیشتری برخوردار است و سبب شادی قلب پیامبر^(ص) و حضرت فاطمه زهرا^(س) می‌شود و اجر و پاداش آن را در روز حشر که «يَوْمَ تَبْيَضُّ وُجُوهٌ وَتَسْوَدُّ وُجُوهٌ» است، به زائر ایشان خواهد داد.

پناه دردمندان و بی‌کسان

زیارت امام رضا^(ع) در دنیا نیز زندگی انسان را بر برکت و حاجت‌ها را برآورده می‌کند. بسیاری از افراد شیعه و غیرشیعه و مسلمان و غیرمسلمان که غرق در مشکلات گوناگون دنیوی بوده‌اند، همچنین کسانی که بیماری‌های لاعلاج داشته‌اند و خالصانه به بازگاه ملکوتی امام رضا^(ع) پناه برده‌اند، شبیه معجزه حاجت گرفته‌اند. علاوه بر این‌ها، این تجمع عظیم در بازگاہ ملکوتی امام رثو^(ع)، زمینه آشنایی عاشقان اهل بیت^(ع) با یکدیگر و نیز نشان عظمت تشیع در مقابل چشمان جهانیان است؛ همان هدفی که در حج بیت‌الله الحرام نیز دنبال می‌شود.

آن‌ها که مشقت پیاده‌روی به حرم مطهر امام هشتم^(ع) را تحمل و روزها و هفته‌ها با پای پیاده برای زیارت حضرت ثامن الحجج^(ع)، مسافتی طولانی را طی می‌کنند و در این فصل گرم و زیر آفتاب سوزان با شوق و عشق عازم مشهد مقدس می‌شوند، بی‌شک در صمیم قلبشان، ولایت جای گرفته است

عاشق به قدر عشق، سختی‌ها را به جان می‌خرد

موضوع زیارت مرقد‌های متبرک رسول اکرم^(ص) و ائمه اطهار^(ع) که در رأس مصادیق «أَخِيَاءُ عِنْدَ نَهْجِهِمْ يُزَفُّونَ» هستند، به‌منزله زیارت آن‌ها در حال حیات آن حضرات است؛ چنان‌که در زیارت حضرت امام رضا^(ع) می‌خوانیم: «أشهد أنك تسمع كلامی و تردّ سلامی» یعنی گواهی می‌دهم که «سخنان من را می‌شنوی و پاسخ سلام من را نیز می‌دهی»، پس حرکت از هر سوی به‌طرف روضه مقدس رضوی به هر طریق ممکن، به معنی حرکت به‌سوی دیدار با امام^(ع) است و طبیعی است که به میزان عشق، عاشق سختی‌ها را به جان می‌خرد.

نشانه نفوذ ولایت در صمیم قلب

آن‌ها که مشقت پیاده‌روی به حرم مطهر امام هشتم^(ع) را تحمل و روزها و هفته‌ها با پای پیاده برای زیارت حضرت ثامن الحجج^(ع) مسافتی طولانی را طی می‌کنند و در این فصل گرم و زیر آفتاب سوزان با شوق و عشق عازم مشهد مقدس می‌شوند، بی‌شک در صمیم قلبشان، ولایت جای گرفته است و این همان معنی کلام امام صادق^(ع) است که فرمودند: «شیعیان ما از مانده سرشت ما خلق شده‌اند و با آب ولایت ما، این سرشت عجین شده است.» مهم آنکه این وابستگی، ناگسستنی است و نسل‌ها بعد نیز آن‌شاءالله ادامه دارد. همین حقیقت است که شیعیان را در طی تاریخ و با وجود تمامی فشارها و سختی‌هایی که کشتارهای وحشیانه عاشقان اهل بیت^(ع) در گذشته و حال، مقاوم نگاه داشته است، بلکه روزبه‌روز بر تعداد شیعیان در جهان افزوده می‌شود و عشق به آن‌ها را در گوشه‌گوشه جهان، متجلی‌تر می‌کند.

شبیه به اربعین

باید موضوع پیاده‌روی به‌سوی کربلای معلا و به‌سوی مشهدالرضا^(ع) را، نماد عشق و اعلام وفاداری به سیدالشهدا^(ع) و غریب‌الغربا^(ع) دانست؛ گرچه پیاده‌روی به‌سوی کربلا در عاشورا و اربعین، مورد تشویق و تأکید ائمه^(ع) و همواره رویه متعارف بزرگان دین و مراجع عظام در صدها سال گذشته بوده است، ولی پیاده‌روی به‌سوی مشهد مقدس نیز همان پیام وفاداری به ثامن الحجج اهل بیت^(ع) را دارد و این به معنی کم بودن اجر آن‌ها که با هوایما، اتوبوس یا وسیله شخصی عازم مشهد مقدس می‌شوند، نیست.



حجت‌الاسلام والمسلمین
موسوی شیرازی:

نگاهی به معنای رأفت خاص امام هشتم^(ع)

همه این مفاهیم بلند در یک واژه جمع می‌شود که توصیف‌گر اصلی حضرت است و آن واژه «رأفت» است. در زیارت‌نامه امام رضا^(ع) آمده است که چون به این صحن‌و سرا قدم گذاشتی، دست بر سینه بگذار و بگو: «السَّلامُ عَلَی الْإِمَامِ الزَّوْءُفِ، سلام بر تو ای امامی که رثوف هستی!»

مرحوم علامه طباطبایی، آن فیلسوف و مفسر بزرگ، نکته‌ای بدیع در این باره دارد. ایشان می‌گوید: «انسان هنگامی که وارد حرم رضوی می‌شود، به‌روشنی مشاهده می‌کند که از درود یوار حرم، رأفت می‌بارد. این تعبیر، گویای حسی است که هر زائر دلدادۀ‌ای آن را تجربه کرده است؛ گویی نسیم لطف و مهربانی، تمام فضای حرم را آکنده است.» اما چه رازی در این کلمه «رثوف» نهفته که این چنین با حال زائران گره خورده است؟ در معنای لغوی، هرچند «رأفت» و «رحمت» قرابت زیادی باهم دارند، فرقی ظریف و کلیدی میان آن‌هاست که این انتخاب را معنا می‌بخشد. مرحوم علامه مصطفوی در کتاب



حجت‌الاسلام والمسلمین حسین انصاری
نویسنده و فعال فرهنگی

ارزشمند «التحقیق» خود، این فرق را دقیقاً تبیین کرده است. او می‌نویسد: «رأفت، عطوفت، لطف و رحمت خالص و شدیدي است که وقوع هرگونه درد و ناراحتی را بر نمی‌تابد، هرچند آن درد به مصلحت فرد باشد؛ درست مانند عاطفه مادری که حتی دیدن اندک ناراحتی طفلش را تاب نمی‌آورد. اما رحمت، صرف مهربانی و عطوفت است؛ مهربانی‌هایی که گاهی با ناراحتی و درد نیز همراه می‌شود تا مصلحت نهایی تأمین گردد؛ درست مانند لطف و رحمت یک جراح دلسوز نسبت به بیماری که او را به امید بهبودی به تیغ جراحی می‌سپارد.»

دقیقاً همین تعبیر، تأمل‌وی تمام‌نمای حال و هوای حرم منور رضوی است. مادری که نمی‌تواند رنج فرزندش را ببیند، همان رأفتی را دارد که زائر درممانده در آغوش امام رضا^(ع) احساس می‌کند. بسیاری از زائران آن را «رحمت» و «وقتی کارمان گره می‌خورد، به حضرت رو می‌اندازیم و عرض حاجت می‌کنیم و حاجت خود را می‌گیریم.» این پاسخ سریع و این

محبت بی‌انتها، نتیجه همان رأفت شدید امام است که برخلاف مصلحت‌اندیشی‌های گاه درنکاد، زائر را دست خالی بر نمی‌گرداند. حرم امام رضا^(ع) پناهگاه دل‌های شکسته‌ای است که در میان هیاهوی دنیا، آغوشی به گرمی آغوش پدر و مادری می‌جویند.

اما نباید فراموش کرد که این رابطه عاشقانه، رابطه‌ای یک‌سویه نیست. درمقابل این همه مهر و رأفت، ما نیز درقبال امام وظایفی داریم. این وظایف همان عمل کردن به فرمان‌ها و رهنمودهای ایشان است که راه سعادت دنیا و آخرت را نشانمان می‌دهد. حضرت در سخنی گهربار می‌فرماید: «لَا تُؤَخِّرَنَّ صَلَاةَ عَنْ أَوَّلِ وَقْفِهَا إِلَى آخِرِ وَقْفِهَا مِنْ غَيْرِ عِلَّةٍ، عَلَیکَ أَنْبَاءُ بِالْأَوَّلِ: هرگز نمازت را بدون عذر شرعی از اول وقت به تأخیر مینداز و همواره بر انجام نماز در اول وقت، پایبند باش!» پس در برابر رأفت کریمانه امام، سزاوار نیست که ما عمل به وظایف و احکام دینی را به فراموشی بسپاریم. بی‌گمان این دلدادگی میان امام و مأموم، پیوندی دوسویه است که سرچشمه آرامش، اصلاح امور زندگی و دستیابی به سعادت جاویدان خواهد شد. به راستی که ولایت، تنها در طلب حاجت از ولی خلاصه نمی‌شود، بلکه در گام نهادن در مسیری است که او برای رسیدن ما به کمال، ترسیم کرده است.

درنگ